

УДК 338.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v054.2025.32>**В. В. Пустовар**ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-9790-0210>*докторант навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. В умовах глобалізації національні економіки стикаються з новими викликами, пов'язаними зі зростанням взаємозалежності та інтеграції у світові ринки. Для багатьох країн збереження економічної незалежності, захист національних інтересів та стратегічне управління внутрішніми ресурсами є пріоритетними завданнями. Водночас, актуальною є проблема визначення механізмів формування ефективною економічної політики, яка б враховувала внутрішні суспільні установки, цінності та національні економічні пріоритети.

Зокрема, важливим аспектом є визначення ролі національної свідомості у мобілізації суспільства на підтримку економічних стратегій держави, орієнтованих на досягнення довгострокової економічної стійкості та конкурентоспроможності. Це потребує глибокого аналізу взаємозв'язків між ідеологічними установками, патріотизмом, економічною автономією та конкретними заходами економічної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботі було проаналізовано публікації фахівців, які досліджували питання національної свідомості, економічної автономії, глобалізації, енергетичної безпеки та патріотизму як чинника економічної політики, зокрема праці Ключка В., Бірюкова Я., Яковенко Р., Іванченко Ю., Павлюка С., Завгороднього К., Омеляненка В., Багмет К.

Мета статті – проведення аналізу впливу національної свідомості на формування та реалізацію економічної політики сучасних держав, а також визначення стратегій та механізмів, які забезпечують економічну автономію та національну безпеку в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Національна свідомість та національні інтереси є важливими факторами, які формують економічну політику будь-якої держави. Вони відіграють визначальну роль у тому, як країна визначає свої економічні пріоритети, захищає національні ресурси, вибудовує торговельні відносини з іншими країнами та забезпечує свою економічну безпеку.

У сучасному світі, де глобалізація охоплює всі сфери життя, національні економіки стають все більш взаємопов'язаними та залежними від світо-

вих ринків. Це створює нові виклики для країн, які прагнуть зберегти свою економічну незалежність і захистити національні інтереси.

В. Ключко, розглядає глобалізацію як процес включення в систему транснаціональної взаємодії у якості рівноправних партнерів, поряд з національними державами, цілого ряду акторів як мікро- так і міжнародного рівня [1].

Національна свідомість – це не лише сукупність переконань та цінностей, що визначають ідентичність народу, а й глибоке усвідомлення спільних економічних інтересів і прагнень. Вона включає уявлення про те, що є пріоритетним для економічного розвитку країни: збереження контролю над природними ресурсами, розвиток внутрішнього виробництва, захист національної промисловості чи інтеграція в глобальні ринки для досягнення більшої конкурентоспроможності. В основі цього процесу лежить прагнення зберегти національний суверенітет, тобто здатність держави самостійно ухвалювати економічні рішення, не залежачи від зовнішнього тиску або впливу міжнародних гравців.

Один із ключових аспектів впливу національної свідомості на економічну політику полягає у визначенні стратегічних пріоритетів для національної економіки. Для багатьох країн це включає контроль над стратегічними галузями, такими як енергетика, транспорт, сільське господарство та фінансовий сектор. Уряди країн із сильно розвиненою національною свідомістю часто прагнуть зберегти контроль над цими галузями, аби не допустити їхньої надмірної залежності від іноземного капіталу або міжнародних ринків. Наприклад, країни з великими запасами природних ресурсів, такі як нафта, газ або мінерали, часто прагнуть зберегти національний контроль над їхнім видобутком та експортом, оскільки ці ресурси є основою економічної безпеки.

Енергетична незалежність є одним із найважливіших елементів, через які національна свідомість впливає на економічну політику. Залежність від імпортованих енергоресурсів може створювати серйозні ризики для економіки країни, зокрема в умовах політичної нестабільності на міжнародних ринках або під час міжнародних конфліктів.

Країни, які усвідомлюють важливість енергетичної безпеки, зазвичай прагнуть мінімізувати таку залежність, розвиваючи власні енергетичні ресурси або інвестуючи в альтернативні джерела енергії. Енергетична незалежність сприяє стійкості економіки до зовнішніх шоків, забезпечує стабільність цін на енергоносії та підвищує конкурентоспроможність національних виробників [2].

Національна ідентичність не обов'язково суперечить економічній відкритості; навпаки, країни можуть використовувати глобалізацію для зміцнення своїх національних інтересів. Китай, наприклад, застосовує стратегію «подвійної циркуляції», яка поєднує розвиток внутрішнього ринку з активною участю у світовій торгівлі, прагнучи зменшити залежність від зовнішніх факторів, водночас залишаючись відкритим для іноземних інвестицій та експорту. Цей підхід дозволяє країні зберігати контроль над ключовими секторами, одночасно інтегруючись у глобальні економічні процеси [3].

В умовах посилення глобалізаційних викликів важливою складовою національної економічної політики стає підтримка внутрішнього виробництва та зростання національного ринку. Країни з високим рівнем національної свідомості формують економічні стратегії, орієнтовані на зниження залежності від імпорту, пріоритетне стимулювання локального підприємництва та розширення внутрішнього попиту. Така модель базується на розумінні, що національна економіка є сукупністю економічних відносин, що виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ і послуг у межах певної країни, яка має політичну самостійність і суверенітет [4].

Національна свідомість також впливає на процес ухвалення рішень у сфері економічної безпеки. У сучасному глобалізованому світі, де економіки взаємопов'язані, багато країн прагнуть захистити свої національні інтереси від зовнішніх загроз, таких як економічні санкції, політичний тиск або глобальні фінансові кризи. Національна свідомість диктує необхідність розробки стратегій для зміцнення економічної стійкості країни, що може включати диверсифікацію економіки, розширення внутрішнього виробництва, створення стратегічних запасів або розвиток нових технологій для зменшення залежності від зовнішніх постачальників.

Патріотизм та економічна автономія є одними з ключових елементів національної свідомості, які безпосередньо впливають на формування економічної політики держави та визначення її економічних пріоритетів. Ці елементи не тільки формують уявлення про економічну незалежність країни, але й сприяють мобілізації ресурсів та підтримці національної економіки з боку громадян.

Патріотизм, як основа національної свідомості, відіграє вирішальну роль у консолідації суспільства навколо ідеї підтримки національних економічних інтересів. Громадяни, які мають високий рівень патріотизму, частіше схильні підтримувати політику уряду, спрямовану на збереження економічної самостійності, навіть якщо це вимагає певних жертв, наприклад, відмови від дешевого імпортованого товару на користь дорожчого, але виробленого національними підприємствами. Така підтримка є важливим чинником стабільності економічної політики держави, оскільки вона дозволяє уряду реалізовувати стратегії, які сприяють розвитку національного виробництва та зміцненню внутрішнього ринку [5].

Економічна автономія виступає ключовим компонентом національної свідомості, що визначає здатність держави формувати незалежну та стійку економічну політику. Її сутність полягає у прагненні зменшити критичну залежність від зовнішніх джерел – передусім імпорту товарів, іноземного капіталу та міжнародних фінансових інституцій. Це прагнення до самозабезпечення в межах ключових економічних секторів є фундаментом економічного суверенітету держави. У сучасних умовах глобальних викликів, пов'язаних із політичними конфліктами, економічними санкціями та нестабільністю світових ринків, потреба в економічній автономії посилюється, оскільки вона забезпечує гнучкість і стійкість економіки до зовнішніх шоків.

Ключовими галузями, на які має бути спрямована політика економічної автономії, є енергетика, промислове виробництво, аграрний сектор та фінансова система. Збереження державного або національного контролю над цими сферами дає змогу реалізовувати стратегічні програми розвитку, уникати надмірної залежності від транснаціональних корпорацій, а також створювати внутрішні резерви для реагування на кризові явища. Енергетична безпека, наприклад, напряму залежить від спроможності країни забезпечувати власні потреби за рахунок національних ресурсів або альтернативних джерел, що в умовах геополітичної нестабільності стає фактором державної безпеки.

Інтеграція патріотичних мотивацій у сферу економічної політики сприяє консолідації суспільства навколо ідеї підтримки національного виробника. Така політика, що ґрунтується на ціннісній установці громадян щодо пріоритету власної продукції, має практичні наслідки у вигляді зростання внутрішнього попиту, розвитку малого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць і зростання бюджетних надходжень. Крім того, така орієнтація сприяє збереженню культурної ідентичності через підтримку локальних брендів

і виробництв, що репрезентують національні традиції, стиль життя та світогляд.

Політика підтримки національного виробника, як стратегічний інструмент економічної автономії, виявила свою ефективність у ряді країн, які зіткнулися з зовнішніми обмеженнями або потребували внутрішньої мобілізації. Розвиток власного виробництва дозволяє зменшити імпортозалежність, підвищити рівень самозабезпечення країни та зберегти контроль над критично важливими товарами та послугами. Водночас, така політика має супроводжуватися структурною модернізацією, інноваційним оновленням виробничої бази та державними стимулами для конкурентоспроможності, аби уникнути протекціонізму, що веде до застою. У цьому контексті економічна автономія повинна поєднуватися з відкритістю до технологічного обміну та інтеграцією у глобальні ланцюги виробництва на засадах національного інтересу.

Таким чином, патріотизм і економічна автономія є невід'ємними елементами національної свідомості, які суттєво впливають на формування економічної політики держави. Вони визначають не тільки загальні стратегічні пріоритети економіки, але й сприяють мобілізації суспільства на підтримку національних інтересів, що робить економіку країни більш стійкою до зовнішніх викликів та забезпечує її довгострокову стабільність і незалежність.

Показовими прикладами впливу національної свідомості на формування економічної політики є держави, які впродовж десятиліть успішно поєднують ідеї патріотизму, економічної автономії та національної ідентичності з практикою стратегічного планування. Зокрема, Японія, Південна Корея, Китай та Ізраїль демонструють, що економічна політика, заснована на глибоко вкоріненіх національних цінностях, здатна забезпечити високий рівень мобілізації внутрішніх ресурсів, розвиток критичних галузей промисловості та технологічне лідерство.

Японія є одним із найяскравіших прикладів, де національна свідомість глибоко інтегрована в економічну політику. Після Другої світової війни Японія зробила ставку на відновлення та модернізацію своєї економіки, зберігаючи водночас глибоку прив'язаність до традиційних цінностей, національної ідентичності та самовизначення. Політика підтримки місцевих виробників, розвиток технологічних інновацій та промисловий ренесанс були частиною стратегії національної свідомості, спрямованої на зміцнення економічної автономії країни. Уряд Японії активно підтримував компанії, що сприяли розвитку експорту та технологій, такі як Toyota, Sony та Mitsubishi, забезпечуючи їм податкові пільги, кредити та інші форми підтримки. Ця модель розвитку, заснована

на підтримці національних чемпіонів, дозволила Японії стати однією з провідних економік світу [6].

Південна Корея також є прикладом країни, де національна свідомість та економічна політика тісно пов'язані. Після Корейської війни Південна Корея розробила економічну стратегію, спрямовану на перетворення країни з аграрної економіки на індустріальну державу з високорозвиненою технологічною базою. Патріотизм і прагнення до економічної автономії стали ключовими елементами цієї стратегії. Уряд активно підтримував розвиток місцевих компаній, таких як Samsung, Hyundai та LG, які стали глобальними лідерами в своїх галузях. Сильна національна свідомість корейського народу, зокрема відчуття необхідності забезпечення національної безпеки та незалежності, стала потужним рушієм економічного зростання та технологічного прориву [7].

Китай є прикладом держави, де національна свідомість глибоко впливає на формування економічної політики. Незважаючи на інтеграцію до глобальних ринків і залучення іноземних інвестицій, пріоритетом для китайського керівництва залишається захист національних інтересів та забезпечення економічного суверенітету.

Стратегія «Зроблено в Китаї 2025» (Made in China 2025), започаткована у 2015 році, стала ключовим інструментом для досягнення технологічної самодостатності. Її метою є зменшення залежності від імпорту високотехнологічних товарів та розвиток внутрішніх виробничих потужностей у стратегічних галузях, таких як штучний інтелект, робототехніка, електромобілі та напівпровідники [8].

Національна свідомість та прагнення до відновлення історичної величі Китаю, втілені у концепції «Китайської мрії» (Chinese Dream), сформульованій Сі Цзіньпіном, відіграють центральну роль у визначенні економічної стратегії країни. Ця ідеологія підкреслює необхідність досягнення «великого відродження китайської нації» до 2049 року, що передбачає не лише економічне зростання, але й зміцнення національної ідентичності та самостійності [9].

Ізраїль є прикладом держави, де національна ідентичність та безпекові виклики формують стратегічні напрями економічного розвитку. Постійні загрози національній безпеці спонукали країну до створення моделі економічної автономії, що базується на інноваціях, високих технологіях та розвитку оборонної промисловості. Такий підхід дозволив Ізраїлю стати одним зі світових лідерів у сферах кібербезпеки, біотехнологій та цифрової медицини.

Високий рівень інвестицій у наукові дослідження та розробки (R&D) є ключовим чинником цієї трансформації. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD),

у 2022 році Ізраїль витратив 6,02% свого ВВП на R&D, що є найвищим показником серед усіх країн світу [10].

Проаналізовані приклади свідчать про те, що національна свідомість та орієнтація на економічну автономію виступають ключовими чинниками у формуванні економічної політики держав. Йдеться про широкий спектр заходів – від реалізації протекціоністських стратегій і цільової підтримки національного виробника до системних інвестицій у наукоємні галузі, високі технології та інновації. У всіх випадках національна свідомість функціонує як консолідуючий чинник, що дозволяє ефективно мобілізувати внутрішні ресурси та структурувати економічну політику з урахуванням завдань довгострокової стійкості, безпеки та конкурентоспроможності на глобальному ринку.

З огляду на успішні приклади Японії та Південної Кореї, доцільним є впровадження в Україні стратегій формування національних економічних лідерів, здатних забезпечити сталий розвиток та високий рівень конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. Йдеться про необхідність державної підтримки ключових секторів, насамперед високотехнологічного виробництва, аграрного комплексу та переробної промисловості, що мають значний експортний потенціал. Спрямована державна політика у цьому напрямі сприятиме зміцненню національної економіки та зростанню її частки у глобальних ланцюгах доданої вартості.

З урахуванням досвіду Ізраїлю, обґрунтованою є стратегія інтенсивного інвестування у наукові дослідження та розробки, що мають прикладне значення для забезпечення економічної безпеки. Особливу увагу варто приділити розвитку таких галузей, як інформаційні технології, кібербезпека, оборонна промисловість та медичні інновації. У цих напрямках держава має зосередити фінансові ресурси та стимулювати партнерство між державним і приватним секторами, що дозволить зміцнити національний інноваційний потенціал і посилити технологічну самодостатність країни.

Водночас модель економічної автономії, що реалізується в Китаї, може бути адаптована до українського контексту з метою збалансування інтеграції у світову економіку з посиленням внутрішнього ринку. Така стратегія має передбачати розвиток внутрішнього попиту, підтримку вітчизняного виробництва, підвищення енергоефективності та диверсифікацію джерел енергопостачання. Крім того, важливим аспектом формування сталого економічного середовища є активізація патріотичних настроїв серед населення, спрямованих на підтримку національного виробника, що, у свою чергу, сприятиме зміцненню внутрішнього ринку й зниженню критичної залежності від імпорту.

Висновки. У статті здійснено комплексний аналіз взаємозв'язку між національною свідомістю та формуванням економічної політики, доведено, що ключові економічні рішення держави часто мають не лише прагматичне, а й ціннісне підґрунтя. Колективні уявлення про ідентичність, патріотизм, економічну незалежність та суверенітет прямо впливають на визначення стратегічних пріоритетів, формування промислової, енергетичної та інноваційної політики. Досвід провідних держав засвідчує, що в умовах глобалізації саме поєднання національних ідеологем з чіткою економічною стратегією дає змогу ефективно мобілізувати внутрішні ресурси, підтримати власного виробника, забезпечити технологічний прорив і підвищити економічну стійкість до зовнішніх викликів.

На основі узагальнення міжнародного досвіду сформульовано орієнтири для України, які можуть бути покладені в основу оновленої економічної стратегії. Насамперед, йдеться про необхідність формування чіткої довгострокової візії економічного розвитку, яка базується на поєднанні національних інтересів та глобальної інтеграції. Україні слід зосередитися на розвитку високотехнологічних секторів, інвестуванні в інновації, підтримці критично важливих галузей, а також формуванні національного споживчого патерну, зорієнтованого на внутрішній продукт. Поряд з цим важливо посилити роль держави у стратегічному плануванні, забезпечити сприятливе середовище для зростання національного бізнесу та створити стимули для повернення капіталів і талантів до країни.

Перспективи подальших досліджень полягають у необхідності глибшого осмислення механізмів формування економічної національної свідомості в умовах інформаційної відкритості та культурного плюралізму. Доцільно зосередити увагу на емпіричних дослідженнях впливу патріотичних наративів на економічну поведінку громадян, на аналізі успішності окремих стратегічних програм в інших державах з подібним рівнем соціально-економічного розвитку, а також на адаптації цих рішень до українських реалій. У контексті зростання гібридних загроз і трансформації глобального економічного порядку важливо оновити національну економічну парадигму, впроваджуючи концепти свідомої економіки, економічного патріотизму та технологічного суверенітету.

Література

1. Ключко В. П. Фінансова глобалізація. *Актуальні проблеми економіки*. 2002. № 5. С. 43–49.
2. Бірюков Я. Енергетична незалежність України: проблеми та перспективи. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 8(26). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-8\(26\)-53-63](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-8(26)-53-63)

3. Aligning global trade policies with national interests unveiled. Number Analytics – Statistical Software. URL: <https://www.numberanalytics.com/blog/aligning-global-trade-policies-national-interests>

4. Яковенко Р. В. Навчальний курс „Національна економіка” в структурі вищої освіти України. *Викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України* : збірник матеріалів Міжнародної науково-методичної конференції, 02 червня 2017 р., Харків : ХНАДУ, 2017. С. 27–28. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/6455>

5. Іванченко Ю. Соціально-філософський зміст патріотизму. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 1 (11). С. 154–162

6. Hoshiro H. Deconstructing the ‘Yoshida Doctrine’. *Japanese journal of political science*. 2022. С. 1–24. URL: <https://doi.org/10.1017/s1468109922000019>

7. Seth M. South Korea’s Economic Development, 1948–1996. *Asian History*. 2017. P. 16–30. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190277727.013.271>

8. Made in china 2025. *Institute for Security & Development Policy*. URL: <https://www.isdp.eu/wp-content/uploads/2018/06/Made-in-China-Backgrounder.pdf>

9. The chinese dream is a dream of the people. *Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China*. URL: https://www.mfa.gov.cn/eng/zy/jj/zggcddwjw100ggs/xsd/202406/t20240606_11377988.html

10. Israel (ISR) exports, imports, and trade partners | the observatory of economic complexity. *The Observatory of Economic Complexity*. URL: <https://oec.world/en/profile/country/isr>

11. Павлюк С. П. Національна свідомість як державний стрижень нації. *Вісник НАН України*. 2023. № 5. С. 44–46. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2023.05.044>

12. Завгородній К. В. Національна економіка у глобальних вимірах. *Ефективна економіка*. 2023. № 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.32>

13. Національна економіка в контексті суспільних та природних процесів : thesis / В. А. Омеляненко та ін. 2014. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/37719>

14. Багмет К. В. Соціальна економіка vs економіка спільного доступу: пошук спільних принципів. *Вісник сумського державного університету*. 2017. № 1. URL: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2017.1-04>

Анотація

Пустовар В. В. Вплив національної свідомості на формування економічної політики в умовах глобалізації. – Стаття.

У статті досліджено роль національної свідомості у формуванні економічної політики сучасних держав. Встановлено, що національна свідомість включає не лише спільні культурні та ідеологічні переконання, а й чітке розуміння економічних інтересів країни, які визначаються необхідністю забезпечення економічної незалежності та суверенітету. Проаналізовано, як національна свідомість впливає на визначення стратегічних пріоритетів економіки, зокрема на контроль стратегічних галузей та ресурсів.

Проведено аналіз взаємозв’язку між національною свідомістю та економічною автономією, яка передбачає мінімізацію залежності країни від зовнішніх економічних впливів, що стає особливо актуальним в умовах глобалізаційних викликів. Показано, що підтримка національних виробників є одним з ключових інструментів, за допомогою якого уряди стимулюють розвиток внутрішнього ринку та забезпечують стабільність економіки.

Визначено значення патріотизму як важливого консолідуючого чинника економічної політики. Обґрунтовано, що патріотизм забезпечує суспільну підтримку економічних заходів держави, спрямованих на збереження та посилення національної економічної безпеки. Це сприяє реалізації стратегічних програм розвитку та формуванню стійкого економічного середовища.

Розглянуто приклади практичного втілення принципів національної свідомості у економічній політиці Японії, Південної Кореї, Китаю та Ізраїлю. Доведено, що ці країни успішно інтегрують ідеї економічної автономії та національної ідентичності у довгострокове стратегічне планування, забезпечуючи економічне зростання та технологічне лідерство на міжнародному рівні.

Проаналізовано досвід зазначених країн щодо реалізації конкретних стратегій, таких як підтримка технологічних інновацій, розвиток оборонної промисловості, посилення енергетичної незалежності та зниження залежності від імпорту. Показано, що такий підхід дозволяє ефективно мобілізувати національні ресурси та забезпечити стабільність в умовах зовнішніх економічних ризиків.

Підсумовано, що національна свідомість і економічна автономія є вирішальними чинниками формування економічної політики держав, сприяючи не лише збереженню суверенітету, а й посиленню економічної безпеки та стійкості країни перед глобальними викликами.

Ключові слова: національна свідомість, економічна політика, економічна автономія, патріотизм, економічна безпека, глобалізація, стратегічне планування, національні інтереси.

Summary

Pustovar V. V. The influence of national consciousness on the formation of economic policy in the context of globalisation. – Article.

The article examines the role of national consciousness in shaping the economic policy of modern states. It has been established that national consciousness includes not only common cultural and ideological beliefs, but also a clear understanding of the country’s economic interests, which are determined by the need to ensure economic independence and sovereignty. It analyses how national consciousness influences the definition of strategic economic priorities, in particular the control of strategic industries and resources.

It analyses the relationship between national consciousness and economic autonomy, which involves minimising a country’s dependence on external economic influences, which is particularly relevant in the context of globalisation challenges. It is shown that support for national producers is one of the key instruments with

which governments stimulate the development of the domestic market and ensure economic stability.

The importance of patriotism as an important consolidating factor in economic policy is determined. It is substantiated that patriotism ensures public support for the state's economic measures aimed at preserving and strengthening national economic security. This contributes to the implementation of strategic development programmes and the formation of a stable economic environment.

Examples of the practical implementation of the principles of national consciousness in the economic policies of Japan, South Korea, China and Israel are considered. It is proven that these countries successfully integrate the ideas of economic autonomy and national identity into long-term strategic planning, ensuring economic growth and technological leadership at the international level.

The experience of these countries in implementing specific strategies, such as supporting technological innovation, developing the defence industry, strengthening energy independence and reducing dependence on imports, is analysed. It is shown that this approach allows for the effective mobilisation of national resources and ensures stability in the face of external economic risks.

It is concluded that national consciousness and economic autonomy are decisive factors in shaping the economic policies of states, contributing not only to the preservation of sovereignty, but also to the strengthening of the country's economic security and resilience in the face of global challenges.

Key words: national consciousness, economic policy, economic autonomy, patriotism, economic security, globalisation, strategic planning, national interests.

Дата надходження статті: 02.06.2025

Дата прийняття статті: 11.06.2025

Опубліковано: 10.09.2025